

Heikki Suopohja

Tiedon ulottuvuudet

Matka tiedon ja mystiikan rajoille

TIEDON ULOTTUVUUDET

Matka tiedon ja mystiikan rajoille

© 2021 Suopohja, Heikki

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4975-3

Heikki Suopohja

TIEDON ULOTTUVUUDET

Matka tiedon ja mystiikan rajoille

ESIPUHE

Nykyisen tiedon valossa ihmislajin alkuhistorian katsotaan ajoittuvan noin kahden miljoonan vuoden päähän menneisyydessä. Tuohon aikaan ihmisen varhaisten kantaisien uskotaan asustaneen jossakin Afrikan savanneilla. Sitä edeltävä ”ihmisen sukupuu” ulottuu vielä monia miljoonia vuosia etäämmälle. Se yhdistyy lopulta kaiken muun eliömaailman biologiseen historiaan, jonka alun kuvitellaan olleen vielä monia satoja kertoja tätäkin kauempana muinaisuudessa. Näin siis ainakin tällä hetkellä uskomme.

Ihmisaivojen ja niihin sisältyvän ”tiedon” kehitys voidaan nähdä ikuisuuteen ulottuvana evolutiivisena kehitysprosessina, jonka lopputuloksena on syntynyt olento, jota tällä hetkellä kutsumme moderniksi, ”viisaaksi ihmiseksi” (*Homo sapiens*). Nykyajan ihminen ei siten ole irrallaan siitä eliömaailmaa ja koko kosmosta ohjanneesta tapahtumasta, jota voidaan luonnehtia käsitteellä olemassaolo. Tähän miljardeja vuosia jatkuneeseen prosessiin on sisältynyt äärettömän pitkiä ajanjaksoja, joiden aikana ihmisolennon kehitystä on ohjannut jokin täysin muu kuin hänen omiin aistihavaintoihinsa ja rationaaliseen ajatteluunsa perustuva ”järki”. Olento, samoin kuin hänen aivonsa, aistinsa, ajattelunsa, järkensä sekä tietonsa edustavat tässä historiallisessa katsannossa vain häviän pientä hetkeä kokonaisen ikuisuuden kestäneessä kehityksessä. Miljardien vuosien ajan jatkunutta evoluutiobiologista tapahtumaa on ohjannut jokin ”energia”, jolla ei siis ole ollut mitään tekemistä inhimillisen ajattelun, logiikan tai esimerkiksi modernin tieteen kanssa. Vasta vain muutamien satojen tai korkeintaan tuhansien vuosien ajan inhimillisen ajattelun ja siihen liitty-

vän tiedon on alettu katsoa olevan jollakin tavalla ratkaisevan merkityksellinen tekijä olemassaolon suuressa kokonaisuudessa.

Tiedon historia on siis äärettömän pitkä ja monivaiheinen tapahtuma. Se on paljon pidempi, kuin valtavirtainen länsimainen filosofia tai tiede ovat viimeksi kuluneiden vuosisatojen aikana päätyneet ottamaan huomioon. Moderni tiede on tyytynyt näkemään olemassaolon ainoastaan ihmisen aistien ja aivotoiminnan avulla tutkittavissa olevana tutkimuskohteena. Se on alkanut sovittaa koko kosmista olemassaoloa vain omien havaintojensa, sekä niistä tehtyjen johtopäätösten ja teorioiden rajaamiin tiedonkäsitteisiin. Tiedolla on kuitenkin ulottuvuuksia, joita moderni ihminen ei omassa ajattelussaan enää lainkaan näytä havaitsevan. Tiedon ontologiset juuret ovat tosiasiallisesti paljon syvemmät kuin mihin nykyisin ihmiseksi kutsumamme olennon havainnot yltävät tai mitä hänen käsitteellisiin määrittelyksiinsä perustuva maailmankuvansa antaa aiheen olettaa. Osoittaa suurta rajoittuneisuutta kuvitella, että edes moderni ihminen kykenisi pelkästään omaan käsitteelliseen ajatteluunsa perustuvan tiedon varassa hallitsemaan koko kosmista olemassaoloa, ja ohjaamaan ihmiskuntaa siten, että se kykenisi yksin itse päättämään kohtalostaan. Tiede on ehkä aikamme suurin auktoriteetti, mutta myös sen tulisi tunnistaa oma asemansa eräänlaisena totuuden etsinnän käyttöjärjestelmänä – ei sen lopullisena haltijana.

Kuvitelmat siitä, että tieto on rajattu vain aineelliseen todellisuuteen, ovat kuitenkin murenemassa. Kvanttifysiikan viimeaikaiset havainnot aineen luonteesta ovat avanneet myös modernille tieteelle mahdollisuuksia arvioida koko materialistisen tiedonkäsitteemme perusteita uudelleen. Uuden tiedon nojalla on käynyt ilmeiseksi, että ns. materiaa ei sanan tavanomaisessa merkityksessä ole olemassa, vaan koko maailmankaikkeus on pohjimmiltaan jonkinlaista ikuista elektromagneettisen energian liikettä. On siis täysin mahdollista, että ”tiedon historiassa” on avautumassa jälleen kokonaan uusi aikakausi. Se saattaa paitsi avata ihmiselle mahdollisuuden kokonaan uuteen maailmankuvaan, myös yhdistää muinaisen viisauden ja nykyaikaisen empiirisen tieteen saavutukset.

Ihmisen arkiajattelu näkee olemisen, ajan ja tiedon ulottuvuudet yleensä muutamien vuosikymmenien, vuosisatojen tai korkeintaan vuosituhansien

näkökulmista. Moderni tiede, fyysikot ja maailmankaikkeutta luotaavat kosmologit ovat kuitenkin luotettavasti osoittaneet olemassaolon ulottuvan miljardien vuosien päähän menneisyydessä. Ihmisen päivittäisajattelu ja moderni tiede ovat siten loitontuneet hyvin etäälle toisistaan. Filosofien tehtävänä on aina ollut yrittää hahmottaa tietoa, totuutta ja olemassaoloa kokonaisuutena, joka yhdistää olemisen ja ajan yli ihmisen rajoittuneen mielen. Filosofia on aina yrittänyt yhdistää ihmisen mikrokosmisen tietoisuuden ikuiseen makrokosmiseen tietoisuuteen. Parhaimmillaan tämä voisi olla paitsi filosofian, myös kaiken muun tieteen, perimmäisin pyrkimys.

Jonkinlainen kosminen energia tai tietoisuus on siis ollut olemassa jo miljardien vuosien ajan ennen ihmisen ilmaantumista asuttamaan maapalloa. Tämä energia on ollut - ja edelleenkin on - läsnä myös kaikissa tällä hetkellä elävissä olennoissa. Jokin energia liikuttaa myös jokaista tällä hetkellä elossa olevaa ”modernia” ihmisolentoa. Tuleminen tietoiseksi tästä energiasta näyttää olevan ihmiskunnan tämänhetkinen suurin haaste. Mutta samalla se on myös jokaisen ihmisyyksilön henkilökohtainen mahdollisuus tunnistaa oma yhteytensä tähän energiaan, ja oivaltaa sitä kautta oman olemisensa syvempi tarkoitus. Toisin sanoen, tuntee itsensä.

Vaikka toisinkin saatetaan väittää, ihmiselämä ei ole vain tyhjänpäiväisen, tarkoitusta vailla oleva harharetki aineellisen todellisuuden tarjoamiin mielihyvän ja kärsimyksen jatkuviin vaihteluihin. Kysymys on paljon suuremmasta seikkailusta. Tiedossa ei ole kysymys yksin moderniin teknologiaan suuntautuneen tieteen uskomattomista saavutuksista, vaan myös ihmisen *tietoisuuden* vaikutuksesta hänen kokemukseensa omasta elämästään. Juuri tämän aiheen pohdiskelu on aina kuulunut filosofien eli ”totuuden rakastajien” tutkimusalaan. Heitä ei ole syytä unohtaa silloin, kun halutaan etsiä ratkaisuja modernin ihmisen yrityksiin löytää elämälleen merkitystä tai olemassaololleen perimmäistä tarkoitusta. Saavutuksistaan huolimatta pelkästään materiaan suuntautunut tiede ei ole onnistunut poistamaan ihmisen lisääntyvää henkistä hätää ja vieraantuneisuutta. Sekä filosofialla että humanistisilla tieteillä, samoin kuin taiteilla ja muilla henkisillä harjoituksilla, on edelleen paljon tarjottavaa sekä ihmisen henkiselle että aineelliselle hyvinvoinnille. Niiden avulla hänellä on mahdollisuus ko-

hottaa katsettaan yli aineellisen todellisuuden, ja nähdä omaa suhdettaan olemassaoloon kokonaan uudessa valossa. Vain sitä kautta ihmisellä on mahdollisuus parantaa myös ymmärrystään omasta henkisestä tilastaan, ja palauttaa itsensä nimensä arvoiseksi ”viisaaksi ihmiseksi”. Filosofian liittäminen uudelleen osaksi länsimaisen tieteen kokonaisuutta on välttämätön osa koko sivilisaation käynnissä olevaa eloonjäämististelua.

Tämä kirja yrittää omalta osaltaan rakentaa siltää muinaisuuteen ulottuvan holistisen ”viisaustieteen” ja modernin ”empiristisen tieteen” välille. Siinä yritetään tuoda uutta näkökulmaa tietoa ja ”tietoisuutta” koskevaan keskusteluun, jota on viime aikoina alettu käydä myös tieteen uusimpien löydösten ympärillä. Kirja ei pyri olemaan minkäänlainen tieteellinen julkaisu, vaan teksti ja sen jaottelut noudattelevat tekijän tajunnanvirtoja sellaisina kuin ne ovat hänelle kirjoitustyön aikana nousseet esiin. Se ei pyri myöskään todistamaan mitään siinä esitettyjä väittämiä oikeiksi tai vääriksi. Teoksen tarkoitus on herättää keskustelua ns. tiedon ja ns. mystiikan problemaattisilta raja-alueilta.

Teoksessa esitetyt näkemykset perustuvat paitsi kirjoittajan opintoihin ja koulutukseen, ennen muuta lukemattomiin ulkoisiin ja sisäisiin tutkimusmatkoihin sekä niistä saatuihin kokemuksiin maailman eri kulttuureissa, lähes kaikilla sen kolkilla.

Tekijä on suorittanut oikeustieteellisen perustutkinnon, ja saanut tutkijankoulutuksensa, Helsingin yliopiston Oikeustieteellisessä tiedekunnassa. Lisäksi hän on harjoittanut opintoja saman yliopiston Historiallis-kielitieteellisessä tiedekunnassa opiskellen mm. yleistä etnologiaa, kulttuuriantropologiaa, filosofiaa ja uskontotiedettä. Tekijä on hyväksytty Tarton yliopiston sosiologisen tutkimusalan tohtorikoulutettavaksi vuonna 2018.

Espoossa 06.08.2021

Heikki Suopohja
OTL, VT, Kouluneuvos
Ikuinen opiskelija

”The most beautiful thing we can experience is the mysterious. It is the source of all true art and *science*”.

Kaunein asia, minkä voimme kokea on mysteerisyys. Se on kaiken todellisen taiteen ja *tieteen* alkulähde.

Albert Einstein

Sisällys

”Minun” elämäni?	12
Tieto ja ymmärrys.....	15
Tieto ja tieteellinen tieto	18
Modernin näkökulman laajennus.....	24
Kaikki tiet vievät Roomaan.....	29
Tieto, mystiikka - vai kolmas tie?	35
Tieto on perusteltu tosi uskomus	38
Tieto ja hiljainen tieto	44
Tiedon osat ja suuri kokonaisuus.....	48
Tiedon ja viisauden ero	51
Tieto vai usko	56
Tieto, tiede ja ideologiat	61
Tieto ja tietosaaste	67
Moderni keskustelu tiedosta.....	75
Tiede ja luovuus	82
Tieto ja oleminen	87
Tieto ja kuvitelma minästä.....	92
Metatiedon lyhyt historia.....	95
Tieto kuolevaisuudesta.....	99
Ihmisen tieto ja kosminen järjestys	102
Tieto ja tietoisuus.....	106
Tiedon suhde valtaan	113
Tieto vai oivallus	121
Kuvitelma tietämisestä	130
Sokrateen tietämättömyys.....	133
Sokrateen jalanjäljet.....	138
Platonin Ideaopin ydin.....	142
Mitä Väinämöinen tiesi.....	144

Hylätyt tiedon traditiot	151
Vieraantuminen	158
Tiedon portaat.....	167
Tiedon kehitysspiraali	172
1. Organismin eloonjäämistaso (Beige).....	176
2. Maaginen ja heimokulttuurinen taso (Purple).....	177
3. Kolmas taso, punainen (Red).....	177
4. Sininen taso (Blue)	178
5. Oranssi (Orange).....	179
6. Vihreä (Green).....	181
7. Keltainen (Yellow)	182
8. Turkoosi (Turquoise)	184
Tieto ja kärsimyksen ongelma.....	187
Mystisen tiedon lumo.....	195
Paluu kokonaisuuteen	200
Tiedon suhteellisuus.....	204
Sisäinen tieto	209
Tie takaisin ”Roomaan”	214
Tiedon korruptoituminen.....	217
Tiedon välitys	227
Hieman moraalista	230
Rajakokemus tiedon lähteenä.....	238
Tieto ja hyve	243
Usko, tieto ja rakkaus	249
Pelko ja tietämättömyys	256
Suurin mahdollinen tieto	260
Kirjallisuutta.....	266

”Minun” elämäni?

”My life – my rules”. Uhmakas iskulause nuoren miehen teepaidan rinnuksessa saa vanhemman vastaantulijan hymähtämään, mutta pysäyttää samalla pohtimaan länsimaisen yhteiskunnan henkistä tilaa. Tässkö on modernin ihmisen sielunmaisema äärimmilleen tiivistetyssä muodossa. – ”Minäkö” olen maailman omistaja ja sen lakien asettaja, vai mitä mies varsinaisesti yrittää teepaidallaan sanoa? Onko hänen itsekeskeinen uhmansa nähtävissä ilmauksena jonkinlaisesta ihmisen yleisemmästäkin juurettomuudesta ja kyvyttömyydestä nähdä oman olemassaolon suhdetta laajempiin kokonaisuuksiin. Vai onko kysymys vain jonkinlaisesta muodikkaasta ”meemistä” tai itsensä humoristisesta ”voimaannuttamisesta”?

Jos lausahdus edustaa jonkinlaista vallitsevaa ajattelua, on kysyttävä, miten olisi suhtauduttava tämänkaltaiseen yksilöä korostavaan moderniin ihmiskäsitykseen ja ajatukseen ”elämän omistamisesta” sekä sen ”sääntöjen asettamisesta”. Tässkö on kaikki, minkä varaan maailmankuvamme ja yhteiskunnallinen todellisuutemme on modernissa hyvinvointivaltiossa rakennettu? Vai onko kenties niin, että nuori mies on vain jäänyt, tai jätetty, suureen maailmaan elämään yksin ”omaa” elämäänsä, omine voiminensa ja vailla ymmärrystä tai tietoa yhteydestään häntä itseään laajempiin olemisen ulottuvuuksiin. Vai ovatko yhteiskunnan perinteiset turvallisuutta synnyttävät rakenteet pettäneet niin, että pojalla on vain paha olla? - Mene ja tiedä.

Kysymys on luonnollisesti näkökulmista. Yhtäältä vitsikäs lause saat-
taa paljastaa vain yhden yksilön ohutta ymmärrystä omasta asemastaan olemassaolon suuressa kokonaisuudessa, mutta se saattaa osoittaa myös

yleisempiä ongelmia aikaamme hallitsevassa maailmankuvassa, sen etiikassa ja moraalissa. Toisaalta lause saattaa ilmentää jonkinlaista voimatonta pyrkimystä murtautua ulos aikamme ihmisen tajuntaa kahlitsevista uskomusjärjestelmistä ja harhakuvitelmista. Tunteamatta miehen ajattelua lähemmin on mahdotonta sanoa, mitä lause todellisuudessa hänelle tarkoittaa, ja miten paljon hän ymmärtää oman iskulauseensa sisällöstä. On myös mahdollista, että hän edustaa jonkinlaista 2000-luvun ihmisen arkityyppiä, joka uskoo todellakin saavuttaneensa sen vapauden ja vallan, jota kasvatusjärjestelmät ja maailmanlaajuinen tajunnantäyttöteollisuus ovat hänelle tehokkaasti markkinoineet. ”Olen tarinani sankari, joka yksin omistaa ja hallitsee elämäänsä. Ketään tai mitään muuta auktoriteettia ei ole olemassa - tai ainakaan mitään sellaista ei tarvitse tunnustaa, saati kunnioittaa”. Näistä lähtökohdista katsottuna iskulause uhmaa kaikkea perinteistä tietoa ja samalla kaikkea moraaliala ja etiikkaa samoin kuin ole-massaolon syvempiä ulottuvuuksia luotaavia henkisiä traditioita. Asennetta leimaa ehkä nihilismi – kaiken kieltäminen. Kaikkien perinteisten arvorakenteiden siivoaminen pois valtavirtaisesta yhteiskunnallisesta ajattelusta, on saattanut synnyttää olosuhteen, jossa pieni uhmakas iskulause voi pelkistetysti ilmentää kulttuurin vieraantumista *viisaudeksi* kutsutuista juuristaan. Onko mahdollista, että se on lopulta johtanut koko yhteiskunnan yhteisöllisen ja moraalisen perustan rapautumiseen? Teepaidan viesti on paitsi moraalinen myös syvästi epistemologinen - tietoteoreettinen. Iskulause saattaa osoittaa kuitenkin myös tervettä ymmärrystä siitä, että vallitsevat uskomusjärjestelmämme ovat ohjaamassa meitä harhaan. Nuoren miehen kriittinen asenne maailmassa vallitseviin valtarakenteisiin saattaa olla siten myös täysin perusteltu. Kuten yleensäkin, käytetyn kielen koko viesti ei ilmene yksin sanoista, vaan sanojen takana piilevistä merkityksistä.

Iskulauseen koko sisältöä emme saa tietenkään koskaan varmuudella tietää, mutta se antaa kiinnostavan mahdollisuuden yrittää avata ajatuksia maailmassa vallitsevien tiedonideologisten ongelmien alkuperään. Iskulauseen perusteella nuoresta miehestä on mahdollista esittää kaksi hypoteesia. - Hän on joko valistunut, itsetietoinen, rohkea ja menestyvä

nuorimies tai oman egonsa kanssa ongelmassa oleva, harhautunut etsijä, joka yrittää saada huomiota, ja luoda uskoa omaan hämmentyneeseen minäänsä. Miehen ulkoinen olemus ei synnytä mielikuvaa menestyjästä, mikä viittaa jälkimmäisen hypoteesin oikeellisuuteen. Kumpaakaan hypoteesia ei ole kuitenkaan tarkoitus tällä kirjalla osoittaa oikeaksi - enempää kuin vääräksi. ”Koiraa ei ole karvoihin katsominen”. Emme tunne miehen koko sielunmaisemaa siten, että kykenisimme arvioimaan häntä puolueettomasti. Hänen iskulauseensa tarjoaa joka tapauksessa kiintoisan mahdollisuuden pureutua olemisen ja tiedon eri ulottuvuuksiin, sekä yrittää samalla rakentaa jonkinlaista yhdistävää siltaa erilaisen ajatustapojen ja tiedonkäsitysten välille.

Myös modernissa yhteiskunnassa käsite ”tieto” on mahdollista ymmärtää hyvin monella tavalla. Vallitseva ajattelutapa eli paradigma on kuitenkin rajannut käsitteen sisällön suhteellisen suppean tieteenfilosofisen näkemyksen mukaiseksi, ja sulkenut sen piiristä suuren määrän tietoa, jolla on yliaikaista historiallista merkitystä. Tieto on huomattavasti moniulotteisempi käsite kuin se, miten vallitsevat ajatustottumuksemme sitä selittävät. Teepaidan viesti avaa siis jokaiselle ajattelevalle ”vastaantulijalle” mahdollisuuden kiinnostaviin tietoteoreettisiin pohdiskeluihin.

- Tervetuloa siis mukaan matkalle, joka johtaa tietämisen ja tietämättömyyden hämärille rajamaille, ja antaa toivottavasti lukijalle mahdollisuuden löytää sieltä eteenpäin kohti oman tietonsa äärettömiä ulottuvuuksia.

Tieto ja ymmärrys

Riippumatta täysin siitä, mitä tiedämme, miten paljon tiedämme tai mitä itsestämme ylipäättään kuvittelemme, tieto sisältää aina omaa nykyistä tietoaamme laajempia ulottuvuuksia. Kukaan ei ole koskaan pelkkä yksilö tai edes oma kuvitelmansa itsestään jonkinlaisena olemassa olevana, tietoisena ”minänä”, henkilönä tai persoonana. Olemme aina myös osa ympärillämme olevan yhteisön synnyttämää ”kollektiivista tietoisuutta”. Olemme taipuvaisia ajattelemaan kuten, ympäristössämme elävät ihmiset yleensä ajattelevat. Samaistumme vallitseviin ajattelutapoihin, käyttäytymiseen ja traditioihin, jotka kaikki juontavat juurensa tuhansien, ehkä jopa miljoonien vuosien takaa. Kuvitelmamme ”minästä” tiedon *haltijana* on siis aina väistämättä rajoittunut.

Tällä on yksilön kannalta sekä myönteiset että kielteiset vaikutuksensa. Yhteisön jäsenenä saamme periä kaiken tiedon ja erilaiset elämisen taidot, joiden varassa yhteisö ja sen aikaisemmat sukupolvet ovat eläneet ja tulleet toimeen. Toisaalta yhteisön jäsenyys myös altistaa jokaisen uuden jäsenenä kaikelle sille tietämättömyydelle ja mielettömyydelle, mitä yhteisön perinteet ja kulttuuri saattavat pitää sisällään. Erilaiset opit, ideologiat tai muut uskomusjärjestelmät myös altistavat yhteisön jäsenen aina mahdollisuudelle menettää oma itsenäinen ajattelukykynsä. Lisäksi ne voivat tukahduttaa henkilön henkisen vapauden kehittyä oivaltamaan oman olemassaolonsa laajempia ulottuvuuksia. On arveltu, että vain häviävän pieni prosenttiosuus kustakin ihmiskannasta kykenee ylittämään yhteisönsään yleisesti vallitsevat yhteiskunnalliset ajatustavat ja muodostamaan oman itsenäisen maailmankuvansa.

Tieto, samoin kuin ymmärrys ja ymmärtämättömyyskin ovat siis ”tartuvia tauteja”, jotka eivät näytä olevan hoidettavissa pelkästään tiedon määrän kasvattamisella. Alati kasaantuva ”kognitiivisen” eli opittavan tiedon määrä, ei siis sekään korreloi suoraan itsenäisen ajattelun ja ymmärryksen määrän kanssa. Se mitä tiedämme, tai mitä meidän tulisi tietää olemassaolosta kyetäksemme elämään tasapainoista elämää, on siis aina sidoksissa myös ympäröivästä piilotajuisesta kasvatuksesta ja viestinnästä omaksumaamme viisauteen, tai mahdolliseen hulluuteen. Jos nuorukaisemme katsoo siis omistavansa ”oman” maailmansa, hänen tulisi tällöin myös tietää, kuka tämä ”omistava minä” todellisuudessa on. Toisin sanoen hänen tulisi tuntea todellinen, alkuperäinen *itsensä*, mikä ei tietenkään ole vähäinen vaatimus. Filosofian historia kuitenkin osoittaa, että teitä itsetuntemukseen on olemassa.

Mutta jos koko ihmisyyhteisö on kadottanut ymmärryksensä siitä, mikä ihminen perimmäiseltä olemukseltaan on, ja näkee yksilön vain ”oman elämänsä omistajana” tai ”suorittajana”, se ei anna myöskään yksilölle parhaita mahdollisia edellytyksiä löytää oman olemisensa syvintä tarkoitusta. Kun tähän vielä lisätään se tosiasia, että edes moderni tiede ei ole kyennyt antamaan tyydyttäviä vastauksia tämän tyyppisiin kysymyksiin, on todennäköistä, ettei miehemme ole täysin oivaltanut, miten syvällisiä kysymyksiä hän on paitansa rintamukseen kirjoittanut. Kenen maailmasta siis tosiasiallisesti olemme puhumassa, jos puhumme ”minun maailmastani”. Tässä riittää pohtimista paitsi hänelle, myös jokaiselle muulle itseään ”viisaaksi ihmiseksi” kutsuvalle olennolle.

Inhimilliselle kulttuurille, sen enempää kuin yksilöllekään, ei riitä, että moderni tiede osaa selittää jonkinlaisen alkuräjähdyksen tapahtuneen 13,7 miljardia vuotta sitten ja että ”minun elämäni”, kuten kaikki muukin olevainen, on seurausta tästä kosmisesta tapahtumasta. Pohjimmiltaan kenellekään ei ole hyötyä käsittämättömistä, maailmankaikkeutta syileivistä teorioista, jos ne eivät kykene antamaan ihmiselle minkäänlaista ymmärrystä hänen oman olemisensa perimmäisistä kysymyksistä. Jos nuori mies ei tiedä kuka hän on, kuinka hän voisi hallita ”omistamaansa” elämää. Mikään opittu tai hänelle annettu *käsitteellinen* tieto ei ole koskaan

”Tunne itsesi” on kreikkalaisten filosofien jo yli 2000 vuotta sitten eurooppalaiselle kulttuurille tarjoama elämänohje ja haaste itsetuntemuksen kehittämiseen. Tämä lause painottaa ihmisessä itsessään asuvan tiedon ja ymmärryksen merkitystä inhimillisen viisauden lähteenä. Itsensä tunteminen edellyttää kuitenkin enemmän kuin tietoa ihmistä ympäröivästä, aistein havaittavasta todellisuudesta. Aistien välityksellä saatava tieto ”itsestä” jää aina rajalliseksi. Se ei koskaan voi yhdistää ihmistä olemassaolon syvempiin ulottuvuuksiin.

Kaksituhatta vuotta on hyvin lyhyt aika ihmisen kehityshistoriassa, eikä hänen itsetuntemuksessaan näytä tapahtuneet tänä aikana kovinkaan merkittävää kehitystä. Huolimatta aistien välityksellä saatavissa olevan empiirisen tiedon valtavasta kasvusta, ihminen ei vielääkään valtavirtaisesti tiedä kuka hän pohjimmiltaan on. Moderni tiede ei ole sitä hänelle kyennyt selvittämään. Tieteellinen tutkimus onkin lähes täysin luopunut tämän tyypisistä pohdinnoista ja suuntautunut pääosin toisaalle. Valistuksen synnyttämä tiedekäsitys on vähitellen sivuuttanut kaikki antiikin filosofien kiusalliset kysymykset aistihavaintoja syvemmän tiedon olemassaolosta. Tiede on keskittynyt nykyisin pääasiassa erilaisten ”tietävien koneiden” kehittämiseen, joiden se ehkä uskoo joskus kykenevän selvittämään myös sen, mikä ihminen pohjimmiltaan on. Filosofisen viisauden ja itsetuntemuksen tavoittelu on kulttuuristamme samalla kadonnut.

Kirja avaa näkökulmia tiedon problemaattiseen käsitteeseen. Se yrittää omalta osaltaan synnyttää uutta vuoropuhelua modernin tieteen ja vuosituhansien takaa periytyvien viisauden traditioiden välille.

Kirjoittaja **Heikki Suopohja**
OTL, VT, Kouluneuvos

ISBN-TUNNUKSESI ON 9789528049753

9 789528 049753

